

САМООСВІТА ПЕДАГОГА ЯК ФАКТОР РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОГРАМИ «Я - КИЯНИН»

Гончаренко Алла Миколаївна, завідувачка кафедри
дошкільної та початкової освіти ІПО
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидатка педагогічних наук, доцентка

Анотація. У статті розкриваються вектори та особливості самоосвіти вихователя закладу дошкільної освіти. Поєднується контекст змісту програми «Я – киянин» та професійна потреба особистісного зростання. Виокремлено напрями самоосвіти педагога.

Ключові слова: самоосвіта; самопідготовка; програма «Я-КИЯНИН».

Означена проблема пов'язана з впровадженням регіональної парціальної програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Я – киянин», що є результатом експериментального дослідження «Виховуємо киянина». Дослідження проводилося у контексті постановки стратегічного наукового пошуку - «Моделювання змісту і технологій професійного розвитку педагогів в умовах компетентнісної освіти». Проблема, що розглядається у статті, дотична акмеологічним підходам у освіті, що набуває особливої актуальності у зв'язку з реформуванням освіти загалом та її дошкільної ланки зокрема.

Під час написання тез автор спиралася на теоретичні роботи учених, які розглядали проблему освіти й самоосвіти як нову парадигму (А.Деркач, В.Зазикін, Н.Кузьміна, В.Максимова, О.Вознюк, О.Тичина). У роботах розкрито об'єктивні й суб'єктивні фактори, що сприяють або перешкоджають прогресивному розвитку дорослої людини у своєму професійному зростанні [3]. Ще відомий психолог В. Зеньківський у своїй роботі «Про соціальне виховання» (1920 р.) називав дошкільну ланку в Україні найкращою в світі, бо вона є національно спрямованою, спирається на діяльність дитини, долучає її

до загальнолюдських цінностей. Тривалий період дошкільна освіта орієнтувалася у своєму змісті на основи шкільного навчання та його форми. Проте впровадження особистісно орієнтованої моделі повернуло нас до витоків: маленьку дитину треба вправляти у двох основних галузях знань: у пізнанні своєї індивідуальності та умов життя, від яких вона залежить і на які сама впливає. Сьогоднішні зміни у системі дошкільної освіти, що вибудовуються на нових основах, з використанням видозміненого чи нового змісту дають практикам оптимістичний імпульс до змін, до творчості. Це перспективний етап формування творчого потенціалу сучасного педагога [5].

Саме з орієнтиром на творчість побудовано зміст програми «Я - киянин». Програма, нова, відмінна від всіх попередніх, не містить вимірів, показників навченості дітей, не орієнтована на засвоєння знань. Це й викликає у вихователів низку запитань, що охоплюють підходи та методи, способи організації та активізації дітей, терміни засвоєння змісту та його якість.

Освітня програма «Я – киянин» взяла за мету ефективно залучення до освітнього процесу соціокультурних, природних, історичних особливостей столичного регіону. Це задля забезпечення умов для повноцінного особистісного буття дошкільників, виховання любові та почуття причетності до життя свого міста. Широкий обсяг змістового матеріалу передбачає його вибірковість відповідно до місцевості, зони найближчого розвитку дитини, рівня її обізнаності, інтересу та культури, принесеної з родини. Тому педагогам варто вийти за рамки штучно створеного буття у приміщенні освітнього закладу і звернути увагу на навколишній простір. Така вимога потребує достатньої обізнаності вихователя з соціокультурним життям Києва, природничою основою столичного простору, її своєрідністю. І, що найважливіше, бути активним громадянином і справжнім другом свого рідного міста – знати його історію та показувати приклад власних внесків у створення соціокультурного ландшафту столиці. Не менш відповідальним є й таке ставлення до киян і Києва, що спрямовано на ідею посильних внесків у сталий розвиток суспільства.

Закономірним видається те, що більшість вихователів прагнуть поваги й довіри до себе у побудові освітнього процесу з дошкільниками, сподіваються на свободу у самопідготовці [1]. Самопідготовка охоплює такі знання й уміння, що їх свого часу вихователь не здобув, бо вони не передбачалися офіційною системою базової освіти. Однак, вони вкрай необхідні йому для досягнення професійної мети, що ставить сьогодні. Це шлях самоосвіти, що утворює нерозривну паралель з самопідготовкою і самовихованням.

У час реформування освіти сучасний педагог переосмислює систему загалом і себе у ній. Усвідомлена потреба в розвитку створює підставу для потреби у самовихованні. Це найбільш інтенсивний розвиток сил і здібностей особистості, тому його успішний перебіг вимагає від неї відповідного рівня готовності. Вихователь сприймає професійну потребу як потребу особистісного зростання, вбачає життєву необхідність у пізнанні свого краю, у причетності до змін та активності у їх творенні. Цей процес не миттєвий, він потребує певного рівня соціально-педагогічної компетентності, самокритичного погляду. Та саме такий вихователь зможе закласти у дитині поняття ціннісного ставлення до свого середовища та людей, що супроводжують її життєдіяльність. Так формується траєкторія громадянського та національного розвитку [2].

Нові підходи програми «Я – киянин» передбачають позитивно-діяльне ставлення педагога до життя, відкритість інноваціям. Зауважимо, у діяльності творчого педагога завжди наявні дослідницькі елементи.

Очевидно, що сутність самоосвіти полягає ще й в тому, що її зміст, форми та методи підпорядковуються індивідуальним особливостям педагога, рівню його професійно-педагогічної культури, умовам праці, реальним можливостям та розумінню своїх резервів. Розгортаючи зміст цього процесу, знаходимо подібність думок у науково-методичній роботі, яка з недавнього часу актуалізується у зв'язку з тим, що сучасні педагогічні колективи активні у апробаціях освітніх програм, інновацій, технологій та сягають спроб педагогічного дослідження чи розробки дослідно-експериментальних проєктів.

Спираючись на думку В.О. Сухомлинського про колективний експеримент та сучасні трактування змісту науково-методичної роботи, дозволимо собі розглядати її як один з напрямів самоосвіти педагога щодо реалізації змісту програми «Я – киянин», що спрямований на:

- підвищення теоретичного та психолого-педагогічного рівнів педагога, його професійно-педагогічної культури;
- організацію роботи з вивчення інноваційних технологій у контексті сталого розвитку;
- вивчення, узагальнення та адаптацію досвіду закладів дошкільної освіти, що здійснювали дослідно-експериментальний проєкт «Виховуємо киянина»;
- організацію діяльності творчих груп щодо реалізації змісту подібних проєктів;
- створення тимчасових дослідницьких колективів, що об'єднують дослідників-педагогів та вчених [4].

Отже, рушійною силою самоосвіти педагога є створення умов стимулювання тих, хто експериментує, шукає, помиляється. Психологізація освітнього процесу вимагає підвищення фахового рівня педагогів, усвідомлення того, що сучасний вихователь це – конструктор, який, створюючи умови, моделюючи різноманітні форми розвивальних ситуацій, здійснює психолого-педагогічний супровід життєдіяльності дитини-киянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І.Д. Особистісно-орієнтована модель виховання як науковий конструкт. URL : https://www.google.com/url?client=internal-element-cse&cx=partner-pub-3317167162609756:3134777453&q=http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/3/vupysk_21.pdf&sa=U&ved=2ahUKEwjm1Nac_bbtAhXl-ioKHezZCX4QFjADegQIBxAB&usg=AOvVaw162EgRaRLS8MFkvXlQm6T7 (дата звернення: 05.12.2020).

2. Гончаренко А.М. Самопідготовка сучасного педагога в умовах модернізації дошкільної освіти. *Акмеологія – наука XXI століття*: матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. С.187-191.

3. Ніколаєску І.О. Практичні основи акмеологічного розвитку в умовах освітньо-інформаційно простору: навч-метод. пос. Черкаси: ОШО, 2012. 216 с.

4. Сухомлинський В.О. Колективне дослідження проблеми «Єдність думки і почуття». Вибрані твори в п'яти томах. К. : Рад. шк., 1977. Т.4. С.74-79.

5. Шкляєва Г. О. Гуманізація освітнього середовища в контексті формування ціннісного світогляду особистості дитини. *Гуманізація – найкоротший шлях до особистості*: матеріали Всеукр. наук.-практ. майстерні. Кременчук: Методичний кабінет, 2019. С. 66-71.

The article reveals the vectors and features of self-education of a preschool teacher. The context of the content of the program "I am a Kyivan" and the professional need for personal growth are combined. The directions of teacher's self-education are singled out.

Key words: self-education; self-training; the program "I am from Kyiv".